

Nr. 25 din 8 februarie 2016

Opinie juridică cu privire la excluderea de pe pagina Portalului Național al Instanțelor de Judecată a unor informații despre cauzele aflate în procedură

Începând cu luna ianuarie 2017, paginile web ale instanțelor naționale de judecată sunt în mentenanță. Conform mențiunii făcute pe Portalul Instanțelor de Judecată¹, acțiunea de mentenanță are loc în vederea ajustării portalului la Legea nr. 76 din 21 aprilie 2016 cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești.

Odată cu acțiunea de mentenanță, a fost încetată posibilitatea de a identifica prin intermediul motorului de căutare a portalului informație cu privire la ședințe, hotărârile instanței, încheierile instanței în baza numelui și prenumelui persoanei fizice sau denumirii persoanei juridice.

La 3 februarie 2016, pe pagina Ministerului Justiției a fost publicat un comunicat de presă, prin care instituția publică comunică că în ultima perioadă tot mai mulți cetățeni ar fi adresat obiecții privind încălcarea drepturilor legale prin publicarea numelor acestora pe portalul instanțelor de judecată, fără a face trimitere însă la un număr concret de plângeri sau tendințe. Potrivit Ministerului Justiției, cetățenii ar fi invocat prevederile Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal care, în opinia acestora, le sunt încălcate atunci când numele lor, sunt publicate în calitate de justițiabili, în documentele publicate pe portalul instanțelor de judecată. Ministerul Justiției sugerează că la necesitate, căutarea acestora va putea fi realizată în dependență de numărul dosarului atribuit în instanță și procedura de examinare. Compartimentul nu permite căutarea în dependență de numele și prenumele părților în proces, în scopul asigurării protecției datelor cu caracter personal².

Asociația Promo-LEX consideră că Ministerul Justiției și Agenția de Administrare a Instanțelor de Judecată **interpretează extensiv** prevederile Legii nr. 133 cu privire la protecția datelor cu caracter personal, iar referințele făcute la situația că, publicarea numelui și prenumelui ar încălca drepturile persoanelor implicate în procesul de efectuare a Justiției sunt eronate.

În general, nu există temeuri legale pentru a nu publica pe paginile web ale instanțelor de judecată informații care ar conține numele, prenumele persoanelor implicate în procesul de efectuare a actului de Justiție. În acest sens, Codul de Procedură Penală (art. 18), Codul de Procedură Civilă (art. 23), Legea privind organizarea judecătorească, punctul 9 al Regulamentului privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul unic al instanțelor judecătorești stabilește principiul **publicității procedurilor**.

Principiul publicității procedurilor este reglementat prin prevederile art. 117 din Constituția Republicii Moldova. Norma constituțională stabilește că în toate instanțele judecătorești ședințele de judecată sunt publice, iar judecarea proceselor în ședință închisă se admite numai în cazurile stabilite prin lege, cu respectarea tuturor regulilor de procedură. Principiul publicității este reglementat în Codul de Procedură Civilă (art. 23 CPC), Codul de Procedură Penală (art. 18 CPP).

¹ <http://instante.justice.md/>

² <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=3352>

Având în vedere principiul enunțat, orice ședință a instanței de judecată, cu excepția ședințelor declarate închise, se desfășoară în prezența publicului. Conform rigorilor legale, alte persoane decât participanții în proces pot asista la ședință, inclusiv obține o copie a hotărârii adoptate. Încălcarea principiului publicității ședințelor de judecată sau a hotărârilor adoptate în cadrul acestor ședințe ar contraveni principiului publicității reglementat de art. 6 al CEDO, normele constituționale și normele organice.

Asigurarea și garantarea principiului publicității și transparenței în procesul de justiție a fost asumat de către Republica Moldova și prin ratificarea unui set de Convenții în domeniul drepturilor omului, printre care și a Convenției Europene a Drepturilor Omului. *Articolul 6 CEDO prevede că, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale [...] în mod public [...]. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public [..]...*

La momentul actual, legislația națională oferă suficiente garanții pentru protecția vieții private a persoanelor implicate în actul de justiție, în limite legale, în conformitate cu prevederile art. 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Spre exemplu, în conformitate cu prevederile art. 23 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată poate dispune judecarea pricinii în ședință secretă pentru a preveni divulgarea unor informații care se referă la aspectele intime ale vieții, care lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională ori la alte circumstanțe care ar putea prejudicia interesele participanților la proces, ordinea publică sau moralitatea. Similar, în cadrul procedurilor penale, în conformitate cu art. 18 alin. (2) Cod procedură penală, accesul în sala de ședință poate fi interzis presei sau publicului, prin încheiere motivată, pe parcursul întregului proces sau al unei părți din proces, în interesul respectării moralității, ordinii publice sau securității naționale, când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților în proces o cer, sau în măsura considerată strict necesară de către instanță când, datorită unor împrejurări speciale, publicitatea ar putea să prejudicieze interesele justiției.

Asociația consideră că în speță, orice referire la prevederile Legii nr. 133 privind protecția datelor cu caracter personal este irelevantă și nu are substrat juridic.

În acest sens, art. 5, al. 5 al Legii nr. 133 privind protecția datelor cu caracter personal stabilește că (5) Consimțământul subiectului datelor cu caracter personal **nu este cerut** în cazurile în care prelucrarea este necesară pentru: d) executarea sarcinilor de interes public sau care rezultă din exercitarea prerogativelor de autoritate publică cu care este investit operatorul sau terțul căruia îi sunt dezvăluite datele cu caracter personal. Astfel, prin publicarea informației pe portalul instanțelor de judecată, se realizează **sarcini de interes public, care rezultă din exercitarea prerogativelor** instanțelor de judecată cu privire la **înfăptuirea justiției**.

Orișicare referire la prevederile art. 31 alin. (1) din Legea privind protecția datelor cu caracter personal nr. 133, potrivit căreia, operatorul depersonalizează datele cu caracter personal prin retragerea din ele a părții care permite identificarea persoanei fizice, transformându-le în date anonime, care nu pot fi asociate cu o persoană identificată sau identificabilă, la fel sunt irelevante. Potrivit normei, retragerea din ele a părții care permite identificarea persoanei fizice, transformându-le în date anonime, care nu pot fi asociate cu o persoană identificată sau identificabilă se face doar în **scopuri statistice, de cercetare istorică, științifică, sociologică, medicală, de documentare juridică**. În acest sens, considerăm că norma trebuie să fie interpretată în sensul în care instanțele de judecată ar putea prezenta pentru în scop de documentare juridică (cercetare, studiu, etc.) deciziile judecătorești pronunțate în ședințe închise (care se referă la sănătate, aspecte intime ale vieții, alte domenii specifice al căror regim legal este reglementat de legislația specială) doar în formă depersonalizată.

La momentul actual, instanțele naționale, inclusiv Curtea Supremă de Justiție, depersonalizează hotărârile și alte detalii care țin de cauze specifice, ale căror regim de publicitate este reglementat prin norme speciale (ex. dosarele cu privire la divorțuri, dosare cu privire la traficul de ființe umane, dosare cu privire la înfiere, dosare cu privire la infracțiuni privind viața sexuală, etc.).

În calitate de *lex generalis*, în virtutea prevederilor legale enunțate, participanții la proces trebuie să cunoască și înțeleagă că odată cu inițierea unei cauze civile, comiterea unei infracțiuni, sau survenirea altei situații juridice care urmează să fie examinată de către o instanță de judecată competentă, deciziile pronunțate urmează să fie publicate.

În calitate de *lex specialis*, odată cu inițierea unor proceduri legale civile, penale sau de altă natură, inclusiv care se referă la aspecte ce țin de onoare, demnitate, reputație profesională, viața intimă sau familială, participanții în cadrul unui proces pot solicita examinarea cauzelor în ședințe închise, în consecință și publicarea hotărârilor judecătorești prin intermediul depersonalizării acestora.

Argumentul Agenției de Administrare a Instanțelor de judecată potrivit căruia publicarea numelor ar putea reprezenta o ingerință în dreptul justițiabililor la viață privată nu este justificat. Ingerința, în condițiile art. 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, în cazul publicării numelui și prenumelui, este prevăzută de lege, urmărește un scop legitim (de a avea o justiție publică și transparentă) și este proporțională, circumstanțe care în mod legal sunt în defavoarea intereselor individuale ale persoanelor ale căror nume apar publicate în hotărârile judecătorești și sau denumirea ședințelor de judecată sau orișicare altă informație publicată pe Portalul Național al Instanțelor de Judecată.

Agenția de Administrare a Instanțelor de Judecată și Ministerul Justiției urmează să țină cont de faptul că anterior în privința Curții Supreme de Justiție a fost invocat de către Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal că aceasta nu a respectat cerințele de suspendare a activităților desfășurate cu încălcarea principiilor privind protecția datelor cu caracter personal. După contestarea deciziei CNPDCP în procedura de contencios administrativ la Judecătoria Buiucani, pe baza hotărârii din 24 ianuarie 2014, CSJ a câștigat procesul în primă instanță. CNPDCP a contestat hotărârea dată în primă instanță, considerând-o ilegală, și la data de 17 aprilie 2014, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a respins apelul și a menținut hotărârea primei instanțe. Considerând că constatările Curții de Apel sunt eronate, CNPDCP a declarat recurs, care a fost respins de Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ca fiind neîntemeiat.

Asociația face referire și la practica relevantă a instanțelor internaționale.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)³ - Curtea Europeană a Drepturilor Omului publică în baza de date HUDOC a Curții Europene a drepturilor omului toate deciziile și hotărârile cu includerea numelui integral al reclamantilor. Acest lucru este realizat în toate tipurile de cauze examinate de CEDO, inclusiv în cauzele penale. Spre exemplu, CEDO a publicat numele și prenumele persoanelor în mai multe cauze moldovenești care au fost obiect de examinare în cadrul unor proceduri penale (a se vedea, de exemplu cauzele *Boicenco; Holomiov; Modârcă; Guțu; Gorea; Stici; David; Țurcan; Ursu; Paladi, Străisteanu* ș.a.

În toate hotărârile, CEDO publică numele integral al reclamantilor sau altor persoane la care se face referire în hotărâri, inclusiv numele judecătorilor, procurorilor sau altor subiecți care se fac responsabili de condamnarea statului la CtEDO în legătură cu comiterea unor violări specifice.

³ <http://www.echr.coe.int/>

Publicarea informației de către CEDO este realizată la fel în virtutea principiului publicității, la care s-a făcut referire mai sus.

În calitate de excepție, în cazuri specifice, Curtea Europeană a Drepturilor Omului poate să nu publice numele reclamanților. Astfel, în conformitate cu prevederile articolului 47/1 din Regulamentul Curții Europene a Drepturilor Omului, *Reclamantul care nu dorește dezvăluirea identității sale trebuie să precizeze aceasta și să prezinte o expunere a motivelor care justifică derogarea. În cazuri excepționale și temeinic justificate, Președintele Camerei poate autoriza anonimatul.* Spre exemplu, avocații din cadrul Asociației Promo-LEX au solicitat aplicarea articolului 47/1 din Regulamentul Curții Europene a Drepturilor Omului în mai multe cauze (ex. a se vedea *IG v. Moldova* – investigarea eficientă a infracțiunii de viol, *TM și CM v. Moldova* – investigarea eficientă a infracțiunilor de violență în familie, *CN v. Moldova* – riscul de a fi supus torturii și tratamentelor inumane și degradante în cazul expulzării, etc.)

Curtea Europeană de Justiție (CEJ)⁴ asigură că legislația UE este interpretată și aplicată în același mod în toate țările UE și garantează că țările și instituțiile UE se supun dreptului european. CEJ publică hotărârile integrale, fără depersonalizarea datelor (a se vedea cauza *Philips și Philips France/Comisia*). Ca și în cazul CEDO, CEJ poate depersonaliza datele, la cererea reclamanților.

Curtea Penală Internațională (CPI)⁵ judecă persoane care au comis genociduri, crime de război și crime contra umanității. CPI publică numele și prenumele persoanelor implicate în proceduri, inclusiv numele și prenumele victimelor, atunci când acestea își dau acordul (a se vedea cauzele *Thomas Lubanga Dyilo*, *Bosco Ntaganda*, etc.)

Proceduri similare sunt aplicate și în cazul altor instanțe internaționale. Nu au fost identificate instanțe internaționale care ar depersonaliza datele în toate hotărârile sau altă informație publicate pe paginile web, astfel ca și în situația Republicii Moldova.

Sub aspect practic, Ministerul Justiției și Agenția de Administrare a Instanțelor de Judecată urmează să țină cont că în cazul în care această practică nu va fi sistată, Portalul Instanțelor de Judecată nu va mai fi utilizat de justițiabili și alți subiecți (chiar dacă anterior era cea mai accesată pagină web națională din domeniul justiției), în consecință, acesta va deveni un instrument desuet. Inevitabil, vor fi afectate principiile stabilite în cadrul Strategiei de Reformare a Sectorului Justiție, respectiv încrederea cetățenilor în procesul de Justiție.

Persoane de contact:

Alexandru POSTICA, Avocat, Director de Program, email: alex_postica@yahoo.co.uk
Vadim VIERU, Avocat, email: vadim.wieru@gmail.com

Cu respect,

Alexandru POSTICA
Director de Program

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/>

⁵ <https://www.icc-cpi.int/>